

Guia d'aprenentatge
Estratègies de participació ciutadana
(3 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 4t

Grau en Educació Social

Mòdul H: Espais professionals

Matèria: Diversitat, comunitat i cooperació al desenvolupament

Grau en Treball Social

Mòdul G: Espais professionals

Matèria: Diversitat, comunitat i cooperació al desenvolupament

Professor: Dr. Pere Mora Ticó

1.- Presentació de l'assignatura

En els darrers anys en paral·lel a la crisi de la democràcia representativa, s'ha donat un auge de la participació ciutadana en diferents àmbits i nivells. Participació ciutadana entesa com una millora de la democràcia global, però sobretot una participació molt arrelada als entorns comunitaris i que ha esdevingut una eina de transformació de la ciutadania i d'empoderament de la població.

Un dels àmbits on s'ha donat més és en la participació ciutadana és en les polítiques públiques. Des de l'administració local, sobretot, s'han impulsat durant els últims anys pràctiques participatives de la ciutadania, ja sigui en processos participatius, fòrums i jornades de deliberació de projectes, en agendes 21, en pressupostos participatius, en tallers ciutadans sobre decisions urbanístiques o en consells sectorials i territorials. També les associacions han posat en pràctica processos de participació interna amb la intenció de millorar la implicació de la seva base social i guanyar legitimitat de cara a la societat.

A part d'una actitud, la participació ciutadana també necessita rigor i mètode. No es tracta només d'escoltar "els ciutadans" sinó de treballar metodologies que facilitin el consens i la deliberació com a forma preferent de prendre decisions. Així, l'objectiu d'aquesta assignatura és de donar les eines i la metodologia per poder desenvolupar i dinamitzar aquestes pràctiques participatives. Per a fomentar la participació ciutadana, es poden desenvolupar estratègies i tècniques que ajudin a fer-ho d'una manera rigorosa. Arreu del món i en especial a Catalunya, ja disposem de més d'una dècada d'expertesa en la dinamització de processos participatius.

En el disseny i dinamització de processos participatius els professionals de l'acció social hi poden tenir un paper clau. Dinamitzar, acompanyar o empoderar són accions molt pròpies dels educadors socials que poden posar al servei de la participació dels diferents col·lectius on realitzen la seva tasca.

2.- Competències a desenvolupar

- Impulsar una nova cultura de la participació entre la ciutadania
- Facilitar espais de relació i impulsar una nova manera de treballar dins les organitzacions
- Intervenir amb persones, famílies, grups i comunitats per promoure canvis i per millorar les condicions de vida utilitzant mètodes i models de treball social.
- Intervenir de manera eficaç dins sistemes, organitzacions, xarxes i equips interdisciplinaris, aplicant els principis de la participació.
- Promoure el desenvolupament i l'autonomia de les persones promovent processos de participació i de vinculació amb l'entorn.

3.- Continguts

Mòdul 1. Introducció a la participació ciutadana

- Participació i sistema democràtic
- Models de participació ciutadana
- Espais de participació institucionals i alternatius
- Els professionals de la participació

Mòdul 2. Els processos participatius

- Les fases i característiques dels processos participatius
- Tipologia de processos participatius
- La dinamització dels processos
- Avaluació de casos pràctics

Mòdul 3. La participació aplicada a col·lectius

- Col·lectius d'edat: infants, joves i gent gran
- Participació al territori: ciutat, barri i poble
- Participació interna a les associacions

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Coneix els fonaments bàsics de la participació ciutadana i els debats sobre la democràcia actual
- Conèixer els principals marcs teòrics de la participació ciutadana
- Conèixer els diferents espais de participació ciutadana de les administracions públiques
- És capaç de programar les fases d'un procés participatiu i de dinamitzar tallers participatius
- És capaç d'aplicar tècniques de participació en els diferents àmbits d'intervenció en que actua com a educador social.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Presentació dels continguts de cadascun dels temes del programa i establir un marc conceptual de treball.
- Preparació de classes pràctiques, destinades a treballar de manera aplicada aspectes del programa, en relació als continguts de caire més procedimental.
- Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.
- Proposta de tota la documentació necessària per als estudiants al campus virtual de cara al seguiment de l'assignatura (textos, articles, presentacions...).

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup.
- Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.
- Llegir la bibliografia proposada pel professor.
- Complementar el treball presencial amb la participació a l'espai virtual, on a través dels fòrums es poden desenvolupar debats i es poden compartir materials i exercicis.

Treball a l'aula	35 hores	1 ECTS
Treball tutoritzat	15 hores	1 ECTS
Treball autònom	25 hores	1 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'avaluació continuada constarà de:

- **Activitat 1. Participació a l'aula i exercicis individuals (20%):** durant el curs es faran diverses sessions de caire pràctic a l'aula, que dedicarem a realitzar exercicis per tal d'aplicar els continguts que anem aprenent dels diferents mòduls (anàlisi de documentals, debats a classe, anàlisi articles de premsa...), així com activitats que fomentin la participació i dinamització de les formacions de Grau a la Facultat. És imprescindible l'assistència a un mínim del **80% de les sessions practiques** per tal de seguir la modalitat d'avaluació continuada.
- **Activitat 2. Treball individual (40%):** Recull dels principals processos participatius d'un barri o població.
El treball es lliurarà el dia 22 de març de 2018.
- **Activitat 3. Treball grupal (40%):** Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.
La programació es lliurarà el dia 20 d'abril de 2018 i la dinamització es realitzarà a partir del dia 20 d'abril fins a l'11 de maig de 2018.

Avaluació final

Pels estudiants que no s'han acollit a l'avaluació continuada, es plantejarà un examen final global de tota l'assignatura, a preparar a partir de tots els textos penjats a la plataforma virtual i les lectures obligatòries del curs.

6.2.- Criteris d'avaluació

L'avaluació continuada de l'assignatura tindrà un valor total del 100% sobre la nota

final. Si algú renuncia a l'avaluació continuada cal que parli amb el professor a l'inici de curs i, en aquest cas, pot acollir-se a un examen final global (100%).

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) el professorat pot comunicar-se amb l'estudiant a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: pmora@peretarres.org

Horari d'atenció: Dijous de 9.30 a 10.30. Cal demanar cita prèvia.

9.- Bibliografia i recursos

Lectures obligatòries

Martí, J. (2006). *Tècniques participatives per al debat grupal*. Col·lecció Eines per a la participació ciutadana, núm. 17. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Martí, J. i Rebollo, O. (2007). *Participació ciutadana. Bases, mètodes i tècniques*. Col·lecció: Eines per a la participació ciutadana núm. 19, Diputació de Barcelona.

Lectures complementàries

Barnola, M. (2007). *Els reglaments de participació ciutadana actuals. Algunes reflexions per definir les principals tendències de la participació formal a l'Estat Espanyol*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Barreda, M. et alt (2010). *Noves tecnologies i participació ciutadana. Quines eines per a quins usos*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Blanco, Font. (2003). *Polis la ciutat participativa*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

De Forn, M. (1995). *La planificació estratègica territorial: aplicació als municipis*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

Font, J. (Coordinador) (2001). *Ciudadanos y decisiones públicas*. Barcelona: Ariel.

Font, N. (1998). *Democràcia i participació ciutadana*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Galceran, M. (2005). L'aprenentatge de la participació dels infants en col·lectivitats educatives. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 30, 19-30.

Parés, M. (Coord.) (2009). *Participación y Calidad Democrática: Evaluando las Nuevas Formas de Democracia Participativa*. Barcelona: Ariel.

Sánchez, J. (ed.). *Participació ciutadana i govern local, els consells ciutadans*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2001.

Subirats, J. (2016). *El poder de lo próximo*. Madrid: Catarata.

Subirats, J. [et al.]. (2001). *Experiències de participació ciutadana en els municipis catalans*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de la Generalitat de Catalunya, 2001.

Tonucci, F.(1997). *La ciutat dels infants*. Barcelona: Barcanova.

Vallvé, C. (2004). *Disseny de la formació per als professionals de participació ciutadana*. Col·lecció eines per a la participació ciutadana, 13. Barcelona: Diputació de Barcelona.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1- Conèixer i arribar a conclusions sobre la diversitat i pluralitat existent a les nostres societats i els seus efectes en el desenvolupament de polítiques, programes i actuacions	<p>Professor Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.</p> <p>Estudiants Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup. Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Llegir la bibliografia proposada pel professor.</p>	És capaç d'estudiar i comprendre els diferents contextos socials, econòmics, culturals i educatius existents	Pauta d'activitat d'avaluació 1 - Participació a l'aula i exercicis individuals PAA3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.
C2- Distingir la multiculturalitat en el procés de globalització mundial existent i aplicar la mirada antropològica en el desenvolupament de la seva professió a través de l'ús crític del relativisme cultural, en normes socials, polítiques, filosòfiques i religioses	<p>Professor Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.</p> <p>Estudiants Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup. Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Llegir la bibliografia proposada pel professor.</p>	Conèixer i comprendre els principals processos creadors a nivell internacional dels eixos de desigualtat i discriminació, els seus impactes, lògiques i components	Pauta d'activitat d'avaluació 1 - Participació a l'aula i exercicis individuals PAA3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.
C3-Impulsar una nova cultura de la participació entre la ciutadania	<p>Professor Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.</p> <p>Estudiants Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup.</p>	És capaç de programar les fases d'un procés participatiu i de dinamitzar tallers participatius És capaç d'aplicar tècniques de participació en els diferents àmbits d'intervenció en que actuï com a educador social.	Pauta d'activitat d'avaluació 3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.

	<p>Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Llegir la bibliografia proposada pel professor.</p>		
<p>C4-Facilitar espais de relació i impulsar una nova manera de treballar dins les organitzacions</p>	<p>Professor Presentació dels continguts de cadascun dels temes del programa i establir un marc conceptual de treball. Preparació de classes pràctiques, destinades a treballar de manera aplicada aspectes del programa, en relació als continguts de caire més procedimental.</p> <p>Estudiants Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup. Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Complementar el treball presencial amb la participació a l'espai virtual, on a través dels fòrums es poden desenvolupar debats i es poden compartir materials i exercicis.</p>	<p>És capaç de programar les fases d'un procés participatiu i de dinamitzar tallers participatius És capaç d'aplicar tècniques de participació en els diferents àmbits d'intervenció en que actuï com a educador social.</p>	<p>Pauta d'activitat d'avaluació 1 - Participació a l'aula i exercicis individuals PAA3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.</p>
<p>C5-Intervenir amb persones, famílies, grups i comunitats per promoure canvis i per millorar les condicions de vida utilitzant mètodes i models de treball social.</p>	<p>Professor Presentació dels continguts de cadascun dels temes del programa i establir un marc conceptual de treball. Preparació de classes pràctiques, destinades a treballar de manera aplicada aspectes del programa, en relació als continguts de caire més procedimental. Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Proposta de tota la documentació necessària per als estudiants al campus virtual de cara al seguiment de l'assignatura (textos, articles, presentacions...).</p> <p>Estudiants Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu</p>	<p>Coneix els fonaments bàsics de la participació ciutadana i els debats sobre la democràcia actual Conèixer els principals marcs teòrics de la participació ciutadana Conèixer els diferents espais de participació ciutadana de les administracions públiques És capaç de programar les fases d'un procés participatiu i de dinamitzar tallers participatius És capaç d'aplicar tècniques de participació en els diferents àmbits d'intervenció en que actuï</p>	<p>Pauta d'activitat d'avaluació 1 - Participació a l'aula i exercicis individuals Pauta d'activitat d'avaluació 2 - Treball individual: Recull dels principals processos participatius d'un barri. Pauta d'activitat d'avaluació 3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.</p>

	<p>la realització d'una activitat, individual o en grup. Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Llegir la bibliografia proposada pel professor. Complementar el treball presencial amb la participació a l'espai virtual, on a través dels fòrums es poden desenvolupar debats i es poden compartir materials i exercicis.</p>	com a educador social.	
<p>C6-Intervenir de manera eficaç dins sistemes, organitzacions, xarxes i equips interdisciplinaris, aplicant els principis de la participació.</p>	<p>Professor Presentació dels continguts de cadascun dels temes del programa i establir un marc conceptual de treball. Preparació de classes pràctiques, destinades a treballar de manera aplicada aspectes del programa, en relació als continguts de caire més procedimental.</p> <p>Estudiants Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup. Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Complementar el treball presencial amb la participació a l'espai virtual, on a través dels fòrums es poden desenvolupar debats i es poden compartir materials i exercicis.</p>	<p>Coneix els fonaments bàsics de la participació ciutadana i els debats sobre la democràcia actual Conèixer els principals marcs teòrics de la participació ciutadana Conèixer els diferents espais de participació ciutadana de les administracions públiques És capaç de programar les fases d'un procés participatiu i de dinamitzar tallers participatius És capaç d'aplicar tècniques de participació en els diferents àmbits d'intervenció en que actua com a educador social.</p>	<p>PAA1 - Participació a l'aula i exercicis individuals PAA2 - Treball individual: Recull dels principals processos participatius d'un barri. PAA3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.</p>
<p>C7- Promoure el desenvolupament i l'autonomia de les persones promovent processos de participació i de vinculació amb l'entorn.</p>	<p>Professor Dinamització de sessions d'anàlisi en grup d'alguna de les lectures proposades, a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals. Proposta de tota la documentació necessària per als estudiants al campus virtual de cara al seguiment de l'assignatura (textos, articles, presentacions...) Promoure la participació dels estudiants en activitats relacionades amb la dinamització de la titulació de Grau</p>	<p>Conèixer els fonaments bàsics de la participació ciutadana i els debats sobre la democràcia actual Conèixer els principals marcs teòrics de la participació ciutadana Conèixer els diferents espais de participació ciutadana de les administracions públiques</p>	<p>PAA1 - Participació a l'aula i exercicis individuals PAA2 - Treball individual: Recull dels principals processos participatius d'un barri. PAA3 - Treball Grupal: Programació i dinamització d'un taller participatiu a l'aula.</p>

	<p>Estudiants</p> <p>Participar en sessions pràctiques presencials en la que es preveu la realització d'una activitat, individual o en grup.</p> <p>Participar en debats a partir d'articles de premsa o l'anàlisi de documents audiovisuals.</p> <p>Complementar el treball presencial amb la participació a l'espai virtual, on a través dels fòrums es poden desenvolupar debats i es poden compartir materials i exercicis.</p> <p>Participació dels estudiants en activitats de dinamització de diverses activitats de la formació de Grau</p>	<p>És capaç de programar les fases d'un procés participatiu i de dinamitzar tallers participatius</p> <p>És capaç d'aplicar tècniques de participació en els diferents àmbits d'intervenció en que actui com a educador social.</p>	
--	--	---	--